

Дискретні засоби є відносно самостійними в механізмі правового регулювання, застосування кожного окремого засобу має власний регуляторний ефект, кожен засіб повинен піддаватися аналізу з точки зору співвідношення втрат і вигод від його застосування.

Комплексні засоби мають складну структуру – можуть бути розкладені на кілька окремих засобів, однак регуляторний ефект досягається внаслідок застосування усіх складових у їх взаємозв'язку. Прикладом комплексного засобу є спеціальний режим господарської/інвестиційної діяльності, який являє собою правовий режим, що визначає особливий порядок організації і здійснення господарської діяльності на певній території, у певній галузі економіки, який відрізняється від загального режиму господарської діяльності, передбаченого законодавством та запроваджується державою у певних цілях для забезпечення розумного поєднання публічних та приватних інтересів шляхом встановлення обмежень та/або заохочень для суб'єктів господарювання [4, с. 15]. Комплексний засіб повинен розглядатися як єдине ціле і для цілей аналізу з точки зору співвідношення втрат і вигод від його застосування.

5. За рівнем застосування можна виділити:

- засоби макрорівня;
- засоби мікрорівня.

Засоби макрорівня слугують державному регулюванню інвестиційної діяльності в межах країни, регіонів, галузей народного господарства (державні програми, визначення пріоритетних напрямів інвестиційної/інноваційної діяльності, засоби конкурентного регулювання та ін.). *Засоби мікрорівня* спрямовані на модифікування параметрів господарської діяльності окремих суб'єктів інвестиційної діяльності (регулювання умов інвестиційних договорів, державна підтримка на адресній основі та ін.).

6. За стадіями інвестиційного процесу виділяємо засоби, які застосовуються:

- на передінвестиційній стадії;
- на стадії інвестування;
- на експлуатаційній стадії.

Таким чином, за результатами проведеного дослідження: удосконалено перелік правових форм державного регулювання інвестиційної діяльності (порівняно з переліком, закріпленим в Законі України «Про інвестиційну діяльність»); класифіковано засоби державного регулювання цієї діяльності на основі комплексу критеріїв; сформульовано низку положень, що стосуються розмежуван-

ня та особливостей застосування окремих видів таких засобів. Перспективи подальших розвідок у цьому напрямі стосуються формулювання загальної методології державного регулювання інвестиційної діяльності в межах виділених форм та з використанням відповідних засобів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. *Вінник О. М.* Інвестиційне право: Навчальний посібник / О. М. Вінник. – К.: Правова єдність, 2009. – 616 с.
2. *Гаращук В. М.* Теоретико-правові проблеми контролю та нагляду у державному управлінні / В. М. Гаращук. – Автореф. дис... док. юрид. наук (12.00.07). – Х., 2003.
3. *Господарське право: практикум* / В. С. Щербина, Г. В. Пронська, О. М. Вінник та ін.; За заг. ред. В. С. Щербини. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 320 с.
4. *Зельдина Е. Р.* Специальный режим хозяйствования: теоретические вопросы и направления модернизации. Монография / Е. Р. Зельдина / НАН Украины. Ин-т экономико-правовых исследований. – Донецк: ООО «Юго-Восток, Лтд», 2007. – 247 с.
5. *Кравець І. М.* Правове становище суб'єктів організаційно-господарських повноважень: монографія / І. М. Кравець – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 240 с.
6. *Кузьмін О. С., Князь С. В.* Регулювання інвестиційної діяльності в Україні / О. С. Кузьмін, С. В. Князь // Фінанси України. – 2002. – № 3. – С. 97 – 107.
7. *Малько А.* Правовые стимулы и ограничения: двоичность информации как метод анализа / А. Малько // Общественные науки и современность. – 1994. – № 5. – С. 67–76.
8. *Правовое регулирование хозяйственных отношений: библиографический справочник* (начало 70-х годов – конец 2008 г.) / Сост. А. Г. Бобкова. – Харьков: Издатель ФЛ-П Вапнярчук Н. Н., 2009. – 656 с.
9. *Фархутдинов И. З., Трапезников В. А.* Инвестиционное право: учеб.-практ. пособие / И. З. Фархутдинов, В. А. Трапезников. – М.: Волтерс Клувер, 2006. – 432 с.
10. *Чернадчук В. Д., Сухонос В. В., Чернадчук Т. О.* Основи інвестиційного права України: Навчальний посібник / В. Д. Чернадчук, В. В. Сухонос, Т. О. Чернадчук; За заг ред. В. Д. Чернадчука. – Суми: ВТД «Університетська книга». – К.: Видавничий дім «Княгиня Ольга», 2005. – 384 с.
11. *Щербина В. С.* Державний нагляд (контроль) у сфері господарювання / В.С. Щербина // Юридична Україна. – 2009. – № 11. – С.84–87.
12. *Regulation types and options* [Electronic resource] / UNIDO. – Mode of access: <http://www.unido.org/fileadmin/media/documents/pdf/Module5.pdf>.
13. *Wells L. T., Wint A. G.* Marketing a Country: Promotion as a Tool for Attracting Foreign Investment [Electronic resource] / L.T. Wells, A.G. Wint; Foreign Investment Advisory Service (FIAS) Occasional Paper 13. International Finance Corporation, Washington, D.C., April 2000. – 204 p. – Mode of access: <http://rru.worldbank.org/Documents/PapersLinks/244.pdf>.

Legal forms of investment activity regulation by the state are studied. Instruments of investment activity regulation are classified. Certain types of investment activity regulation instruments are characterized.

Рассмотрены правовые формы государственного регулирования инвестиционной деятельности. Классифицированы средства государственного регулирования инвестиционной деятельности. Охарактеризованы отдельные виды средств государственного регулирования инвестиционной деятельности.

ПРАВОВЕ ОФОРМЛЕННЯ ВІДНОСИН В ЕКОНОМІЧНІЙ КОНКУРЕНЦІЇ

Безух О. В.,

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник
відділу правових проблем підприємництва НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України

Статтю присвячено застосуванню форм права та правовому оформленню відносин економічної конкуренції. В результаті дослідження автор дійшов висновку, що правові відносини у сфері економічної конкуренції є способом перетворення та регулювання певних суспільних економічних відносин.

Ключові слова: економічна конкуренція, форма права в конкуренції, оформлення правовідносин.

Особливістю господарської діяльності є той факт, що економічна конкуренція є принципом, механізмом, способом існування господарської ринкової системи та рушієм господарських горизонтальних і вертикальних відносин, що виникають. Вся господарська діяльність, як суспільні відносини, підпорядкована законам конкуренції, які мають публічний та економічний характер.

Конкуренція, як суспільні економічні господарські відносини, на певних стадіях, унаслідок здійснення правочинів та інших юридичних фактів стосовно учасників у сфері господарювання, перетворюється у правові відносини. Втративши юридичний характер, конкуренція на ринку (в господарській системі) зберігається як суспільні відносини.

Оформлення господарських відносин на певних стадіях їх руху як приватноправових між рівними учасниками господарських відносин не знімає з них статусу відносин у сфері суспільного виробництва. Це обумовлює наявність певних регулятивних та управлінських відносин, зміст яких повинні визначати не відносини підпорядкування, а завдання упорядкування відносин у сфері економіки з метою забезпечення інтересів всіх учасників та конкурентоспроможності в цілому.

Відносини економічної конкуренції, будучи врегульованими нормами права, набувають певної форми свого вираження. Правова форма представляє собою «спосіб організації права зовні». Таким чином, категорія правової форми відображає особливості структури відносин економічної конкуренції та правових засобів, що застосовуються.

Термін «правова форма» застосовують в різних змістах. В. Л. Кулапов вважає, що «правова форма відображає всю правову реальність». Це поняття використовується для визначення зв'язку права з іншими соціальними процесами та акцентує увагу на юридичних властивостях правових явищ, що опосередковують економічні, політичні та інші відносини [1]. Р. Халфіна зазначає, що під правовою формою іноді розуміють всю сукупність правових норм, систему права, норму права і т. п. Разом з тим під правовою формою іноді розуміють сукупність норм або правових інститутів, що опосередковують певний вид економічних відносин. К. Маркс зазначав, що, наприклад, правовою формою товарно-грошових економічних відносин є договір [2]. Призначення правової форми – це упорядкування змісту відносин, надання йому визначеного обов'язкового правового характеру. Складна система суспільних відносин економічної конкуренції породжує різноманіття форм зовнішнього вираження права, що їх регулює.

Правову форму необхідно відрізнити від правових інститутів, оскільки поняття правової форми може включати норми та інститути різних галузей права [3].

Правова форма реального відношення визначається не тільки змістом даного відношення, а й волею держави, яка встановлює для конкретного виду відносин ту чи іншу форму [4].

У правовій системі утвердилися такі форми права як правовий звичай, правовий прецедент, договір з нормативним змістом і нормативно-правовий акт [5].

Правовий звичай — це найстаріший різновид соціальних норм, які фіксують модель поведінки, що виникла в результаті багаторазового повторення та узагальнення найбільш раціональних варіантів значущої поведінки людей. Правовий звичай фіксує позитивну модель добросовісної поведінки (конкуренції), та будь-який учасник конкурентних відносин має очікувати від інших учасників її дотримання.

Порушення звичаїв в підприємницької діяльності створює негативну модель недобросовісної конкуренції. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» недобросовісною конкуренцією є будь-які дії у конкуренції, що суперечать торговим та іншим чесним звичаям у господарській діяльності.

Правові звичаї свідчать про активність, ініціативу знизу, які є рушієм економічної конкуренції. Як зазначав Л. С. Явич, «звичаї можна ... трактувати як стихійне передбачення встановленого законом права, в той час як закон, кодифікація є вже не спонтанне вираження права, а його раціональне джерело» [6]. В умовах бурхливого розвитку науково-технічного прогресу та трансформації економіки постійно змінюються способи господарської діяльності, які потребують нових форм діяльності та взаємодії. Це породжує нові моделі поведінки, які є добрими для конкуренції або обмежують її. Такі моделі не завжди фіксуються в правових нормах. У даному випадку доцільно стверджувати, що порушення звичаїв суперечить добрим звичаям, перекручує конкуренцію та робить її несумлінною.

Торгові звичаї є «зовнішньотекстуальним» джерелом права та займають особливу роль в регулюванні економічної конкуренції. Стаття 1 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» встановлює, що не існує вичерпного переліку дій щодо недобросовісної конкуренції. Статті 5, 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції» визнають антиконкурентними узгодженими діями укладення суб'єктами господарювання *угод у будь-якій формі, прийняття об'єднаннями рішень у будь-якій формі, а також будь-яка інша погоджена конкурентна поведінка* (діяльність, бездіяльність) суб'єктів господарювання, які призвели чи можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції. Згідно зі ст. 13 наведеного Закону зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції. Тобто знову немає вичерпного переліку правопорушення (курсив наш – Б. О.).

Аналіз наведених правових норм свідчить, що у правовому регулюванні економічної конкуренції головним є: певний економічний стан та мета – існування конкуренції та захист споживачів; наслідки будь-яких дій суб'єктів господарювання, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції. Тобто відсутність конкретного вичерпного переліку заборонених дій та побудова правових норм як загальної генеральної заборони будь-яких дій, що можуть мати певні наслідки в економічній конкуренції, свідчать, що джерелом права є

безпосередня суб'єктивна діяльність учасників конкурентних відносин, які реалізують власні економічні інтереси, створюючи при цьому певні типи та інститути суспільних відносин в умовах ринкової економіки, що мають економічні наслідки та вплив на економічну конкуренцію.

Слід мати на увазі, що «під формою (джерелом) права розуміються певні способи (прийоми, засоби) вираження державної волі суспільства. Форма показує, які зовнішні прояви права, в якому вигляді воно існує та функціонує в реальному житті» [7].

Державна воля проявляється в генеральній забороні поведінки, яка підлягає оцінці з точки зору економічних поглядів суб'єктів правовідносин та правозастосування стосовно недопущення, усунення чи обмеження конкуренції. З цієї точки зору правові звичаї відіграють особливу роль в регулюванні економічної конкуренції, як фіксатори усталеної добросовісної правомірної поведінки, яка відповідає закономірностям ринкової економіки та яку може очікувати кожний суб'єкт господарських відносин від інших суб'єктів, відхилення від якої створює правопорушення.

Н. Н. Алексєєв, зокрема, зазначав, що «коли називати джерелом права все те, що спроможне встановлювати права та обов'язки, то нормативні або нормовстановлюючі факти можна вважати первинними джерелами права. Вони є підставою для створення необмеженого кола норм, постанов, приписів і т. п. з відповідними їм тлумаченнями і роз'ясненнями. Останні в усій їх сукупності є змістом даного позитивного права. В останньому, в свою чергу, слід відрізнити, з одного боку, ті умовні установлення, які, ґрунтуючись на нормативних фактах, отримують спроможність встановлювати права і обов'язки, – з іншого ті, що встановлюються цими джерелами як обґрунтовані правоприписання та правозобов'язання» [8].

Таким чином, економічна конкуренція, враховуючи, що Україна буде ринковою економікою, вже є нормоутворюючим фактом, і виконання економічних законів при здійсненні господарської діяльності вже є обов'язковим, оскільки порушення економічних законів (закономірностей) свідчить або про нерозумність, або про недобросовісність відповідних суб'єктів господарських відносин, які призводитимуть до порушень суспільного економічного порядку та економічної конкуренції.

Правовий прецедент являє собою рішення державного органу, який приймається за зразок (правило) при наступному розгляді аналогічних справ. Незважаючи на те, що в Україні офіційно не визнано прецедентне право, але воно фактично існує, коли суди при прийнятті рішень посилаються прямо в мотивувальній частині рішення на правову позицію вищестоящих судів в аналогічних справах. Відносини економічної конкуренції не є в цьому сенсі винятком.

В умовах трансформації економіки України та господарських відносин актуальною формою фіксації інтересів суб'єктів господарських відносин став не припис з центру, а договір.

На відміну від інших угод нормативний договір містить правила поведінки загального характеру, не пов'язані з певними персонами. Прикладами є: договори про асоціації, які передбачають координацію дій суб'єктів господарювання та наявність механізмів саморегуляції, так звані договори приєднання, що введені у вживання ст. 634 ЦК України, умови яких встановлені однією із сторін у фор-

мулярах або інших стандартних формах та які можуть бути укладені лише шляхом приєднання іншої сторони до запропонованого договору в цілому. Інша сторона не може запропонувати власні умови договору.

В цілому, позитивно оцінюючи економію коштів, пов'язаних із укладенням подібних договорів, необхідно зазначити, що в цих умовах економічно сильніша сторона має можливість диктувати власні умови, не кажучи вже про підприємства-монополісти. Враховуючи, що споживачі-покупці (наприклад, бюджетні установи в умовах не завжди зрозумілого в Україні фінансування їх потреб) є різними та мають різні можливості, такий підхід може призводити до примушення у повній відповідності до ЦК України підписувати явно не вигідні, а іноді й такі, що не можуть бути виконані, договори з продавцями, що мають ринкову владу.

Нормативно-правові акти є основною і найбільш сучасною формою права. Вони надають можливість встановлювати певну правову модель суспільно значущих відносин, швидко реагувати на зміну потреб суспільства. Нормативні акти безпосередньо ознайомлюють суб'єктів відносин із їх змістом, варіантами можливої та забороненої поведінки.

Конституція України у ст. 42 гарантує наявність та захист економічної конкуренції. Пункт 8 ст. 92 Конституції України встановлює, що виключно законами України визначаються правові засади і гарантії підприємництва, правила конкуренції та антимонопольного регулювання. Враховуючи вищевказані міркування стосовно торгових звичаїв і нормативних договорів, зміст п. 8 ст. 92 є не зовсім правильним та таким, що реально може обмежувати економічне життя і підприємницьку діяльність.

Разом з тим правові гарантії держави щодо економічної конкуренції створюють загально регулятивний зв'язок між усіма суб'єктами господарських відносин в межах визначених моделей економічної конкуренції, які реалізуються на певних ринках [9].

Конкуренція, як суспільні відносини, існує незалежно від волі держави. Учасники відносин економічної конкуренції не завжди можуть бути визначені конкретно. Економічні відносини, що виникають, не завжди отримують юридичний вираз. Разом з тим у випадках, передбачених чинним законодавством, відносини економічної конкуренції перманентно перетворюються у правові відносини, які мають обмежений у часі характер. Втрачаючи юридичний характер, економічна конкуренція, як суспільні відносини, продовжує існувати. В цьому випадку правові відносини економічної конкуренції, на слухну думку О. С. Іоффе, є способом перетворення суспільних відносин.

Аналізуючи правові відносини, О. С. Іоффе також зазначає, що «суспільні відносини, які потребують юридичного оформлення в різних стадіях їх існування, передбачають різні види правових відносин як умови свого руху. Опосередковуючи рух суспільних відносин, правові відносини в той же час виступають як спосіб конкретизації як суб'єктного складу цих відносин, так і тих функцій, які їх учасники зобов'язані виконати один перед одним» [10].

Таким чином, різноманітні горизонтальні і вертикальні правові відносини, що виникають у зв'язку із економічною конкуренцією між органами влади, суб'єктами господарювання і споживачами, є проявами руху відносин економічної конкуренції та способом конкретизації цих відно-

син, в яких реалізуються як функції учасників конкуренції, так і функції конкуренції як суспільного явища.

Межі, а значить і правова форма відносин економічної конкуренції, визначаються їх змістом. Р. Халфіна виділяє такі елементи, що визначають правову форму відносин:

- зміст визначає форму опосередковано через волю держави, яка ґрунтується на закономірностях розвитку змісту;
- зміст безпосередньо визначає поведінку учасників відносин, формує їх волю [11].

Відносини економічної конкуренції піддаються впливу обох елементів одночасно, оскільки забезпечення економічної конкуренції є у системі об'єктивних потреб суспільного розвитку як з точки зору розвитку господарської діяльності, так і з точки зору захисту споживачів. Але суспільні потреби повинні бути усвідомлені всіма учасниками відносин та скоореговані законодавцем залежно від рівня правосвідомості та економічного розвитку конкретного суспільства.

Таким чином, правові відносини в економічній конкуренції є засобом та формою закріплення суспільних відносин, в яких зацікавлене суспільство.

Але, як зазначено у ст. 6 ГК України, загальним принципом господарювання в Україні є забезпечення добросовісної конкуренції у підприємстві. Зміст добросовісної поведінки у конкуренції, як вже зазначалося, законодавством не визначений, а саме поняття «економічної конкуренції», що надано у ст. 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції», не пов'язує оцінку економічної конкуренції із певними діями, а передбачає лише можливість суб'єктів відносин обирати партнерів для здійснення правочинів.

Враховуючи наявність індивідуальних особливостей учасників відносин, видів економічних відносин, стану відносин у конкретній галузі економіки, реальна поведінка суб'єктів відносин може відхилятися від моделі, що встановлена правовими нормами, але завжди буде відбуватися певне співвідношення між волею держави щодо забезпечення конкуренції і волею суб'єктів економічної конкуренції щодо отримання матеріальних благ унаслідок конкуренції. Реалізація цієї волі відбувається у певних правових формах.

Рушійною силою конкуренції є приватна ініціатива, і головним у змісті відносин економічної конкуренції є реалізація, насамперед, права на господарську підприємницьку діяльність, що гарантоване ст. 13, 42 Конституції України, права власності та інших прав, що забезпечують господарські відносини. Воля особи на реалізацію свого права визначає і обрання правової форми відносин, що виникають в економічній конкуренції. Це може бути вступ у договірні відносини, реалізація прав особи в управлінні та організації господарської діяльності, розпорядження власністю, звернення за захистом до компетентних органів.

Стаття 42 Конституції України також передбачає гарантії захисту конкуренції, що забезпечується заборонаю зловживання монопольним становищем на ринку, обмеження конкуренції, недобросовісної конкуренції та захистом споживачів.

Реалізація загальних положень щодо економічної конкуренції не створює конкурентного середовища та не оформлює відносини економічної конкуренції, які визначаються правовим положенням суб'єктів та особливістю реалізації певних правових приписів.

В літературі класифікація форм реалізації права здійснюється за різними підставами. За суб'єктивним складом розрізняють індивідуальну та колективну форми реалізації.

Залежно від характеру дій суб'єктів, ступеня їх активності і спрямованості виокремлюють:

- дотримання норм права, коли суб'єкти пасивно утримуються від дій, заборонених правом;
- виконання норм права, коли суб'єкти здійснюють активні дії щодо виконання покладених на них юридичних обов'язків;
- використання норм права, коли суб'єкти використовують надані їм права на власний розсуд;
- застосування норм права, як одна із форм державної діяльності, що спрямовані на реалізацію правових приписів у життя [12].

Варіативність поєднання цих форм реалізації права в економічній конкуренції буде різною залежно:

- від складу суб'єктів відносин та їх статусу (держави, суб'єкти господарювання, споживачі – фізичні особи);
- від волевиявлення сторін, яке може формуватися заборонаю певних дій в конкуренції (держави, суб'єкти господарювання), зобов'язанням до дій (компетентні державні органи, суб'єкти господарювання) або дозволом свободи вибору дій, що не заборонені чинним законодавством (суб'єкти господарювання і споживачі);
- від інтересу (приватного чи публічного) та мети, що реалізується в економічних відносинах та їх правовому регулюванні.

Законодавство встановлює зобов'язання суб'єктів господарювання утримуватися від порушень конкуренції та діяти добросовісно в господарській діяльності, не порушуючи прав та інтересів інших осіб. Порушення цього припису тягне за собою негативні наслідки у вигляді застосування санкцій з боку держави.

Також у процесі діяльності суб'єкти можуть приймати рішення та здійснювати дії, які не є проявом реалізації їх прав і обов'язків, тобто здійснювати їх на власний розсуд. Це свідчить про дозвіл здійснювати дії, що прямо не заборонені чинним законодавством, так і втручатися відносини з іншими особами на власний розсуд, в тому числі відступаючи від актів цивільного законодавства, але не порушуючи ринкові правила.

У реальному економічному житті на поведінку учасників ринку діє багато факторів, в тому числі діючих у протилежних напрямках. Перед учасниками економічної конкуренції постає питання: отримати певні економічні вигоди, пов'язані з порушенням закону, чи понести відповідальність, пов'язану з таким порушенням.

Але особливістю відносин економічної конкуренції є те, що основними їх критеріями є прибуток і частка на ринку, що отримані в процесі господарської діяльності, та наслідки для суспільних відносин – існування високорозвинутої конкурентоспроможної ринкової економіки чи обмеження або спотворення конкуренції, порушення прав споживачів, що обумовлює і обрання певних правових форм для цих відносин.

Наприклад, підрядна організація повинна виконати роботи у певний строк. З порушенням строку вона має сплатити неустойку згідно з укладеним договором. Але виникла можливість отримати більш вигідну роботу, і організація направляє сили і ресурси на виконання договору з іншим

замовником, нехтуючи своїм обов'язком за договором. Такі дії створюють не просто порушення договірних зобов'язань, а у певних випадках їх можна кваліфікувати як схиляння постачальника до дискримінації покупця (замовника) відповідно до ст. 11 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції». Або непоодинокими є випадки переманювання кваліфікованих працівників із підприємств конкурентів до власного підприємства шляхом розірвання трудових договорів. Але така звичайна, цивільна начебто, практика може створювати правопорушення, що передбачено ст. 10 «Схилення до бойкоту господарюючого суб'єкта (підприємця)» наведеного Закону.

Специфікою відносин економічної конкуренції є те, що правомірні дії щодо укладення правочинів та здійснення цивільних прав і обов'язків суб'єктами господарювання та фізичними особами-споживачами, управлінської діяльності органів влади може призвести до перетворення формально правомірних дій у протиправні та застосування заходів примусу з боку держави з підстав нанесення шкоди економічній конкуренції. Пункт 5 ст. 11 ЦК України встановлює, що не допускається використання цивільних прав з метою неправомірного обмеження конкуренції, зловживання монопольним становищем на ринку, а також недобросовісна конкуренція, яскраво ілюструє виникнення конфлікту між використанням власних прав і наслідком їх використання, що викликає реакцію з боку держави щодо припинення відповідних відносин. Між формою і змістом відносин виник конфлікт, який визначається або наслідками, або можливістю їх настання у сфері економічної конкуренції.

Висновки: Правові відносини економічної конкуренції є способом перетворення певних суспільних ринкових економічних відносин згідно з встановленою державою моделлю поведінки. Потребуючи юридичного оформлення на різних стадіях існування економічної конкуренції, конкуренція передбачає різні види правових відносин як умови свого руху та їх відповідне оформлення. Різноманітні горизонтальні і вертикальні правові відносини, що виникають у зв'язку із економічною конкуренцією між органами влади, суб'єктами господарювання і споживачами, є проявами руху відносин економічної конкуренції та способом конкретизації цих відносин, в яких реалізуються як функції учасників конкуренції, так і функції конкуренції як суспільного явища.

The article is devoted application of forms of right and legal registration of relations of economic competition. As a result of research an author drew conclusion, that legal relations in the field of economic competition were the method of transformation that adjustings of certain public economic relations.

Стаття посвячена применению форм права и правовому оформлению отношений экономической конкуренции. В результате исследования автор сделал вывод, что правовые отношения в сфере экономической конкуренции являются способом превращения и регулирования определенных общественных экономических отношений.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ КОРПОРАТИВНИХ ВІДНОСИН СУБ'ЄКТІВ НЕДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Лукач І. В.,

кандидат юридичних наук, асистент кафедри господарського права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
старший науковий співробітник НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України

Торгові звичаї, як результат багаторазового повторення та узагальнення найбільш раціональних варіантів господарської діяльності, які потрібно очікувати, відіграють особливу роль в регулюванні економічної конкуренції. Вони фіксують усталену добросовісну правомірну поведінку, яка створює нормативні або нормовстановлюючі факти добросовісної економічної конкуренції або такої, що можна кваліфікувати як порушення, недопущення, усунення чи обмеження конкуренції.

Враховуючи, що Україна буде ринкову економіку, економічна конкуренція, яка є її стрижнем, створює нормовстановлюючий факт, згідно з яким всі учасники господарських відносин повинні забезпечувати та виконувати правила конкуренції, які випливають з дії економічних законів. Навіть окремі, не врегульовані безпосередньо в правових нормах, відносини економічної конкуренції породжують юридичні наслідки унаслідок дії генеральних заборон стосовно економічної конкуренції. Тобто відносини, які відповідають економічним законам, є правомірними, відносини, що суперечать економічним законам, є такими, що суперечать принципам добросовісності і розумності, призводять до порушення суспільного економічного порядку. Вони підлягають припиненню.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. *Теория государства и права: курс лекций/ Под ред. Н. И. Матузова и А. В. Малько.*—2-е изд., перераб. и доп. – М.: Юрист, 2005. – С.374.
2. *Халфина Р. О.* Общее учение о правоотношении. –М., Юридическая литература, 1974. – С. 80.
3. *Халфина Р. О.* Там само. – С. 80–81.
4. *Халфина Р. О.* Там само. – С. 93.
5. *Теория государства и права.* Там само. – С. 377.
6. *Явич Л. С.* Общая теория права. – С.116.
7. *Байтин М. И.* Сущность права (современное нормативное правоупонимание на грани двух веков). – Саратов, 2001. – С.67.
8. *Алексеев Н.Н.* Основы философии права. – С.155.
9. *Безух О.В.* “Відносини економічної конкуренції як правові відносини” / Приватне право і підприємництво. Збірник наук. праць. Вип.6, 2007 р. / Редкол.: Крупчан О.Д. (гол. ред.) та ін. – К.: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва АПрН України, 2007. – С. 254–268.
10. *Иоффе О. С.* Избранные труды по гражданскому праву. 2-е изд., испр. – М.: Статут, 2003. – С. 526.
11. *Халфина Р. О.* Там само. – С.94.